אפילו עושה צדקה בסתר. שנותן מידו לידו של העני והכי משמע יד הנותנת ליד אף הוא לא ינקה: **דכתיב כיה מתן בסתר כו'.** נלמ"ד דשייך האי קרא בקרא דלעיל אלא רבותא היא שאע"פ שמכפה אף ומימה אינו מכפר על גסות הרוח: **אזהרה.** שלא יהא גס רוח: **ורם לבבך ושכחת.** אלמא מגובה לב בא לידי שכחה ששוכח את בוראו ובשכחה הוא מוזהר השמר לך פן תשכח: **רומו מעט.** מתשיבותו: **יקפצון.** מתקייים: **והומכו.** ואם חזר ועשה עניו שממיך את עצמו: **ככל.** כאותן שנאמר בהן כל: **יקפצון.** מן העולם ימותו מות ישריס. אברהם כתיב ביה[1] וה' ברך את אברהם בכל ילחק כתיב ביה[2] ואוכל מכל יעקב כתיב ביה[3] כי חנני אלהים וכי יש לי כל והכי מפרש בהדיא בברלאשית רבה[4] [5](דבשלמא בכל מכל [6] רבותא הוא שנתברכו בכל אבל וכל אשר תתן לי[7] מילתא בעלמא הוא דקאמר): **כאשאה דשיבלתא.** גבהו של שבולת שקורין זקן השבולת והוא נשבר ונופל מעליו: **גבוהה גבוהה הוא מלקט.** והיינו וכראש שבולת [8] שראשה נראית למעלה מחברותיה: **אמי דכא.** אני מגביהו עד ששוכן אצלי והיינו אשכון את דכא: **אני אם דכא.** אני מרכין שכינתי אצלו: **ילמד אדם מדעת קונו.** לאהוב את הנמיכות: **כל הריס וגבעות.** כגון תבור וכרמל שבאו שם[9] כדכתיב למה תרצדון הריס גבנונים (תהלים פח): **כאשירה.** יגדע ויעקר אחריה כדכתיב ואבדתם את שמם (דברים יב): **נגער.** מקין בתחיית המתים: **שכבי בעפר לא נאמר.** דליתתמע על כל המתים: **שכן לעפר.** משפיל עצמו לעפר: **מילנם.** מקוננת: **וגבוה ממרחק יידע.** ריש"ה דקרא כי רם ה' ושפל יראה וגבוה והגבוה ממרחק מקודם שתבא עליו פורענות ימים רבים יידע. שכינה מתאוננת ומשתברת עליו כמו וידע אלמנותיו ויודע בהם אנשי סכות (שופטים ח) יודע כמניח למעבה (תהלים עד) לשון שבר: **רואה אם מ"הגבוה.** לקרבו ולהשתדל עמו וחשוב בעיניו כמו (הושע ט) כביכורה בתאנה בראשיתה ראיתי את אבותיכם נתתי עיני לקרבם ולחבבם: **ואיכא דמתני לה אמספרי לשון הרע.** משוש ריש"ה דקרא מלשני בסתר רעהו וגו': **רוח קימעא עוכרתו.** פורענות קלה עוברתם ומאבדתם: **והרשעים.** גסי הרוח. דקרא דלעיל משתעי בשפלים ונדכאים להחיות רוח שפלים וגו' כי לא לעולם אריב עם אותן שפלים בעון בנעו וגו' דרכיו ראיתי וגו' ברא ניב שפתים וגו' אבל הרשעים שאינן שפלים ונדכאים כיס נגרש כיס המגרש ומשליך רפש וטיט לשפתיו סביביו: **כמה רביעיות.** לוגי מים אנו רואים שרוח קימעא עוכרתו עוכרת את מימיו: **אדם שאין בו אלא רביעית אחת.** שברביעית דם הוא מתקיים. שיעור זה הלכה למשה מסיני שרביעית דם מת מעטת בהאל מפני שהיא נפש וקריינא ביה על כל נפשות מת לא יבא[10]: **אחד משמונה בשמינית.** משקל קטן הוא והיינו (יא) עוכלא[11]. כלומר צריך שיהיה בו מעט גאוה שלא יהו קלי הרלאש מסתוללין בו ויהא דבריו מתקבלין עליהן בעל כרחם: **ומעטרא ליה כי סאסא לשיבלתא.** גסות מועט גאה והוגנת לו לתלמיד חכם ומעטרתו כסאסא המעטרת את השבולת: **בשמתא דאים ביה.** גסות הרוח: **ובשמתא דאים ביה.** גסות פורתא לפי שאין בני עירו ירלאים ממנו ואין בו כח להוכיחם: **לא ממנה ולא ממקלתה.** לא יתפוץ אדם לא בכולה ולא במקלתה דמי זוטר מאי דקרי ליה קרא תועבת ה': **כבשר.** שהוא רך ולא כאבן שהוא קשה: **להשתחוות.** להתפלל. אותם שהם בשר יבואו ויתפללו כי הם נשמעים לפני אבל גסי הרוח לא יבואו: **בשר כתיב ביה ורפא.** ובשר כי יהיה בו בעורו שאין ונרפא. אדם כי יהיה בעור בשרו[12] נגע צרעת כי תהיה באדם[13] לא כתיב בחד מיניהו ונרפא לפי דרכך אתה למד שמי שהוא רך ועניו כבשר קרוב להתרפאות מיסורין הבאין עליו אבל מי שהוא קשה כאדמה אין רפואה למכותיו[14]: **אדם.** למה נקרא שמו אדם שהוא אפר דם מרה. כלומר כולו הבל לכך אל יתגאה. מרה היא ליחלוחית מרה היוצאה מן המרירה שבכבד ומתגברת באדם הכל לפי האדשים ושינוי העתים ולפי המאכל שאוכל ועל ידיה באין חלאים ונגעים ומכאובות יש שקורין בדברי הרופאים מרירה שחורה ויש שקורין מרירה אדומה: **שאול.** מקום שאול ביתו: **נפתח.** מתמעט מתשיבותו ונעשה פחות באנשים:

ולשאת

אפילו עושה צדקה בסתר דכתיב (א) [1]מתן בסתר יכפה אף וגו' לא ינקה מדינה של גיהנם **אזהרה לגסי הרוח** מנין אמר רבא אמר זעירי [2]שמעו והאזינו אל תגבהו רב נחמן בר יצחק אמר מהכא [3]ורם לבבך ושכחת וכתיב [4]השמר לך פן תשכח את ה' אלהיך וכדרבי אבין אמר רבי אילעא [5]דאמר רבי אבין אמר רבי אילעא כל מקום שנאמר השמר פן ואל אינו אלא בלא תעשה דרש רב עוירא זמנין אמר לה משמיה דרב אסי וזמנין אמר לה משמיה דרב אמי כל אדם שיש בו גסות הרוח לסוף מתמעט שנאמר [5]רומו מעט ושמא תאמר ישנו בעולם ת"ל ואיננו ואם חוזר בו נאסף בזמנו כאברהם אבינו שנאמר והומכו ככל יקפצון כאברהם יצחק ויעקב דכתיב בהו [6]בכל [7]מכל [8]כל ואם לאו [5]וכראש שבולת ימלו מאי וכראש שבולת רב הונא ורב חסדא חד אמר כי סאסא דשיבלתא עצמה בשלמא למאן דאמר כי סאסא דשיבלתא היינו דכתיב וכראש שבולת אלא למאן דאמר כי שובלתא עצמה מאי וכראש שבולת אמר רב אסי וכן תנא דבי רבי ישמעאל משל לאדם שנכנס לתוך שדהו גבוהה גבוהה הוא מלקט: [9]ואת דכא ושפל רוח רב הונא ורב חסדא חד אמר אתי דכא וחד אמר אני את דכא ומסתברא כמ"ד אני את דכא שהרי הקב"ה הניח כל הרים וגבעות והשרה שכינתו על הר סיני ולא גבה הר סיני למעלה א"ר יוסף לעולם ילמד אדם מדעת קונו שהרי הקב"ה הניח כל הרים וגבעות והשרה שכינתו על הר סיני (והניח כל אילנות טובות והשרה שכינתו בסנה) א"ר אלעזר כל אדם שיש בו גסות הרוח ראוי לגדעו כאשירה כתיב הכא [10]ורמי הקומה גדועים וכתיב התם [11]ואשיריהם תגדעון וא"ר אלעזר כל אדם שיש בו גסות הרוח אין עפרו נגער שנא' [12]הקיצו ורננו שכני עפר [13]שכבי בעפר לא נאמר אלא שכני עפר מי שנעשה שכן לעפר בחייו ואמר ר' אלעזר כל אדם שיש בו גסות הרוח שכינה מיללת עליו שנאמר [13]וגבוה ממרחק יידע רב עוירא ואיתימא רבי אלעזר בא וראה שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם מדת בשר ודם [7]גבוה רואה את הגבוה ואין גבוה רואה את השפל אבל מדת הקב"ה אינו כן הוא גבוה ורואה את השפל שנא' כי רם ה' ושפל יראה אמר רב חסדא ואיתימא מר עוקבא כל אדם שיש בו גסות הרוח אמר הקב"ה אין אני והוא יכולין לדור בעולם שנא' [14]מלשני בסתר רעהו אותו אצמית גבה עינים ורחב לבב אותו לא אוכל אל תקרי אותו אלא אתו לא אוכל איכא דמתני לה אמספרי לשון הרע שנא' מלשני בסתר רעהו אותו אצמית א"ר אלכסנדרי כל אדם שיש בו גסות הרוח אפילו רוח קימעא עוכרתו שנאמר [15]והרשעים כים נגרש ומה ים שיש בו כמה רביעיות רוח קימעא עוכרתו אדם שאין בו אלא [16]רביעית [17] אחת עאכ"ו א"ר חייא בר אשי אמר רב ת"ח צריך שיהא בו אחד משמונה בשמינית א"ר הונא בריה דרב יהושע ומעטרא ליה כי סאסא לשבולתא אמר רבא [8]בשמתא דאית ביה ובשמתא דלית ביה א"ר נחמן בר יצחק [3]לא מינה ולא מקצתה מי זוטר דכתיב ביה [16]תועבת ה' כל גבה לב אמר חזקיה אין תפלתו של אדם נשמעת אא"כ משים לבו כבשר שנא' [17]והיה מדי חדש בחדשו [וגו'] יבא כל בשר להשתחוות וגו' א"ר זירא בשר כתיב ביה [18]ונרפא אדם לא כתיב ביה ונרפא א"ר יוחנן אד"ם א"פר ד"ם מ"דה בש"ר ב"ושה ס"רוחה ר"מה איכא דאמרי שאול דכתיב בשין א"ר אשי כל אדם שיש בו גסות הרוח לסוף נפחת שנאמר

כל אדם שיש בו גסות הרוח אין עפרו נגער. תימה אמאי לא חשיב האי במשנת חלק והא דאמר פרק בתרא דכתובות (דף קיח.) מתיס שנמו"ל אינן חייס ומו גרסינן התס ע"ה אינן חייס אא"כ יהנו תלמידי חכמים ומלוי (ו) רביות מלינו בלגבה (ז) שאינן חייס לעולם הכא. תוס' ר"י: **אדם** שאין בו **אלא רביעית הדם.** פר"ח הוא דם הנלול שממנו משתית הנד אין בו אלא משקל כ"ה מלעיס שהיא רביעית הלוג (ח):

הא

כא א ב מיי' פ"ב מהלי' דעות הלכה ג:

תורה אור השלם

1. מַתָּן בַּסֵּתֶר יִכַּפֶּה אָף
וְשֹׁחַד בְּחֵק חֵמָה עַזָּה:
משלי כא יד
2. שִׁמְעוּ וְהַאֲזִינוּ אַל
תִּגְבָּהוּ כִּי יְיָ דִּבֵּר:
ירמיהו יג טו
3. וְרָם לְבָבֶךָ וְשָׁכַחְתָּ
אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ הַמּוֹצִיאֲךָ
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית
עֲבָדִים: דברים ח יד
4. הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן תִּשְׁכַּח
אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ לְבִלְתִּי
שְׁמֹר מִצְוֹתָיו וּמִשְׁפָּטָיו
וְחֻקֹּתָיו אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ
הַיּוֹם: דברים ח יא
5. רוּמּוּ מְעַט וְאֵינֶנּוּ
וְהֻמְּכוּ כְּכֹל יִקָּפְצוּן
וּכְרֹאשׁ שִׁבֹּלֶת יִמָּלוּ:
איוב כד כד
6. וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא
בַּיָּמִים וַיְיָ בֵּרַךְ אֶת
אַבְרָהָם בַּכֹּל:
בראשית כד א
7. וַיַּחֲרֹד יִצְחָק חֲרָדָה
גְּדֹלָה עַד מְאֹד וַיֹּאמֶר מִי
אֵפוֹא הוּא הַצָּד צַיִד
וַיָּבֵא לִי וְאֹכַל מִכֹּל
בְּטֶרֶם תָּבוֹא וְאֲבָרְכֵהוּ
גַּם בָּרוּךְ יִהְיֶה:
בראשית כז לג
8 קַח נָא אֶת בִּרְכָתִי
אֲשֶׁר הֻבָאת לָךְ כִּי חַנַּנִי
אֱלֹהִים וְכִי יֶשׁ לִי כֹּל
וַיִּפְצַר בּוֹ וַיִּקָּח:
בראשית לג יא
9. כִּי כֹה אָמַר רָם וְנִשָּׂא
שֹׁכֵן עַד וְקָדוֹשׁ שְׁמוֹ
מְרוֹם וְקָדוֹשׁ אֶשְׁכּוֹן וְאֶת
דַּכָּא וְשִׁפַּל רוּחַ לְהַחֲיוֹת
רוּחַ שְׁפָלִים וּלְהַחֲיוֹת לֵב
נִדְכָּאִים: ישעיהו נז טו
10. הִנֵּה הָאֲדוֹן יְיָ
צְבָאוֹת מְסַעֵף פְּארָה
בְּמַעֲרָצָה וְרָמֵי הַקּוֹמָה
גְּדוּעִים וְהַגְּבֹהִים
יִשְׁפָּלוּ: ישעיהו י לג
11. כִּי אִם כֹּה
תֵעָשׂוּ לָהֶם מִזִּבְחֹתֵיהֶם
תִּתֹּצוּ וּמַצֵּבֹתָם תְּשַׁבֵּרוּ
וַאֲשֵׁירֵהֶם תִּגְדָעוּן
וּפְסִילֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן
בָּאֵשׁ: דברים ז ה
12. יְחִיוּ מֵתֶיךָ נְבֵלָתִי
יָקוּמוּן הָקִיצוּ וְרַנְּנוּ שֹׁכְנֵי
עָפָר כִּי טַל אֹרֹת טַלֶּךָ
וְאֶרֶץ רְפָאִים תַּפִּיל:
ישעיהו כו יט
13. כִּי רָם יְיָ וְשָׁפָל יִרְאֶה
וְגָבֹהַּ מִמֶּרְחָק יְיֹדֵע:
תהלים קלח ו
14. מְלַשְׁנִי בַּסֵּתֶר רֵעֵהוּ
אוֹתוֹ אַצְמִית גֹּבַהּ עֵינַיִם
וּרְחַב לֵבָב אֹתוֹ לֹא
אוּכָל: תהלים קא ה
15. וְהָרְשָׁעִים כַּיָּם נִגָּרֵשׁ
כִּי הַשֹּׁקֵט לֹא יוּכָל
וְיִגְרְשׁוּ מֵימָיו רֶפֶשׁ
וָטִיט: ישעיהו נז כ
16. תּוֹעֲבַת יְיָ כָּל גְּבַהּ
לֵב יָד לְיָד לֹא יִנָּקֶה:
משלי טז ה
17. וְהָיָה מִדֵּי חֹדֶשׁ
בְּחָדְשׁוֹ וּמִדֵּי שַׁבָּת
בְּשַׁבָּתוֹ יָבוֹא כָל בָּשָׂר
לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְפָנַי אָמַר
יְיָ: ישעיהו סו כג
18. וּבָשָׂר כִּי יִהְיֶה בּוֹ
בְּעֹרוֹ שְׁחִין וְנִרְפָּא:
ויקרא יג יח

עין משפט נר מצוה

הגהות הב"ח

(א) גמ' דכתיב בה מתן בסתר: (ב) שם אלא רביעית אחת. תז"מ וע"כ ס"א דם: (ג) רש"י ד"ה דבשלמא בכל מכל כל רבותא: (ד) ד"ה בגובה וכו' שבולת שראשה נראית: (ה) ד"ה אחד משמונה וכו' עוכלא. נ"ב וי"ע בב"ב דף ל' דמפרש שם מהו עוכלא: (ו) ד"ה בשר וכו' רפואה למכותיו דרוח קימעא עוכרתו הס"ד: (ז) תוס' ד"ה כל וכו' ומלוי ברבית מלינו:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה אדם שאין בו וכו' עד סופו. כי לוג הוא כ' ליטרין וליטרא הוא מאה זוז ביהודה כדאית' בירושלמי הובא בר"ש פ"י דתרומות מ"ח ומצא לוג הוא שני מאות זוז שהם מאה סלעים בגליל וכרביעית הלוג הוא כ"ה סלעים. (ברית שלום על התורה פ' כי תשא):

תוספות שאנץ

אפי' עשה צדקה בסתר יכפה אף (א) יד ליד לא ינקה. והכי אמרינן במדרש משלי (פ' י"א) כשאדם בא על אשת איש ונזדמן לו עני אחד ונתן לו פרוטה לצדקה ואומר לא היה הקב"ה מזמין לי אותו עני לעשות צדקה אלא א"כ מחל לי אותו עון על זה נאמר יד ליד לא ינקה: בכל מכל כל אברהם כתיב ביה וה' ברך את אברהם בכל. יצחק כתיב ואוכל מכל. יעקב כתיב וכי יש לי כל ר"א וכל אשר תתן לי: וגבוה ממרחק יידע [רשא דקרא] כי רם ה' ושפל יראה וגבוה ממרחק יידע. פי' הגבוה ממרחק מקודם שתבא עליו פורענות ימים רבים יידע שכינה מתאוננת עליו כמו וידע אלמנותיו וכן ויודע בהם אנשי סכות: השם אורחותיו. הפסד מצוה כנגד שכרה:

(א) נראה דל"ל יכפה אף שהוא נותן מיד ליד אף הוא לא ינקה.

ולשאת ולספחת. על ידי שמנשא עצמו בא לידי ספחת שאינו עיקר נתנשים אלא נספח וטפל: **עפילה.** דבר שאינו חשוב בעצמו אלא נטפל נתחרים: **ספחני נא.** אספני נא. (ב) בגבולת בית עלי משתעי קרא אעמיד כהנים גדולים אחרים שיוציאו את כהני זרעך מגדולתם ויצטרכו לבקש מהם לאוספם ולקולטם אצלם: **אל אחת הכהונות.** בחלת מן המשמרות: **שכר עולה בידו.** ולא שכר קרבן אחר: **וכתי.** כל הזכתים במשמע: **הטס אורחותיו.** ממשב הפסד מצוה כנגד שכרה: ג)(**אמר לה בפני שנים אל תדברי עם איש פלוני ודברה עמו.** שלא ביחוד: **עדיין מותרת לביתה.** לשמש. ביתה לשון משמש הוא: **אסורה לביתה ואסורה לאכול בתרומה.** עד שתשתה. ולקמן בפ' כשם שהמים בודקין (דף כח.) יליף מוגעתמאה ונעתמאה שלש פעמים אחד לבעל ואחד לבועל ואחד לתרומה: **ואם מת בלא בנים.** עד שלא השקה: **חולצת ולא מתייבמת.** בגמרא מפרש טעמא): **הא גופא קשיא אמרת כילד מקנא לה אמר לה בפני שנים כו'.** קס"ד אמר לה כו' היינו פירושא דכילד מקנא לה אמר לה בפני שנים כו' ואשמועינן דזהו הקינוי: **אלמא דיבור סתירה היא.** אפי' מדברת עמו בשוק סתירה חשיב לה מדקאמר זה הקינוי דאי לאו דסתירה הוא ולא מיתסרא בה מאי קינוי איכא ולמה לי דמתרה בה: **והדר אני.** דכי עברה על התראתו ודברה עמו מותרת לביתה: **אמר אביי הכי קאמר.** אמר לה לאו פירושא דכילד מקנא לה הוא אלא אדברי קתני וה"ק אמר לה אל תדברי ונסתרה או דברה אע"פ שעברה על קינויי אצל דיבור או אם דברה עמו אחר קינוי גמור דאל תסתרי עדיין באחת משתי אלו מותרת לבעלה אבל עברה על קינויי אצל סתירה כגון שאמר לה אל תסתרי ונכנסה עמו לבית הסתר כו': **וילאה מביתו.** לעיל מייתי כתיב כי מצא בה ערות דבר וגו' וילאה מביתו וגו' לאיש אחר למה לי למכתב אי למשרייה לאנסוכא על ידי בו כריתות לכתוב וילאה מביתו והיתה לאיש למה לי למכתב לאחר אצל למעוטי יבמה היכא דלא גרשה בעל אחר שמצא בה ערות דבר והכי משמעי קראי כי מצא בה ערות דבר יגרשנה בספר כריתות וילאה מביתו כלומר ובכל זד שתצא מביתו בין ע"י גירושין בין ע"י מיתה אם באת לישא לאיש אחר תנשא ולא ליבם שאינו אחר אצל נשואין של זו שמכח נשואי ראשון היא מקקת לו: **אי הכי חלילה נמי לא תיבעי.** הא פטרה רחמנא ושרייה לאיש אחר בכל ענין שתצא מביתו אחר שנמצא בה ערות דבר: **אילו איתיה לבעל.** מי משתריא בלא בעל הא כתיב וכתב לה ספר כריתות) אפי' מצא בה ערות דבר כריתות בעיא השתא נמי בעי' חלילה דיבם במקום בעל קאי: **אית דאמרי.** הכהי שני רב יוסף לעיל רחמנא אמר כו' לוה לבעלה לגרשה מביתו כשמצא בה ערות דבר כי היכי דלא תיסתרי' לביתיה כדאמר לעיל) זנותא בביתא כי קריא לשומשמא:

מי

הא גופא קשיא. תימה לרבי אמאי לא נקט הכא ליצנא דריש מס' מכות (דף ב.) כילד העדים נעשים זוממין כילד העדים נעשים זוממין מבעי ליה הכא נמי הוה ליה למימר הכי כילד מקנא לה כילד אין מקנא לה מבעי ליה והתם מתרץ שפיר אבל הכא אפילו לפי התירוץ הוה ליה למימר כילד אין מקנא לה ונראה דלהכי לא פריך הכא משום דמאי למימר אל תדברי דריש פירושו סתירה דהיינו קינוי גמור ואמאי שפיר ליצנא דכילד מקנא לה ולא קשיא מידי אלא ריש לקיש והא"פ הכא אלמא פירוש דמתני' דדיבור סתירה הוא מדקתני כילד מקנא ולשון נקי הוא כדתנן בפרק קמא דכתובות (דף יג.) ראוה מדברת ומפרש בגמ' מאי מדברת נסתרה א"כ תיקשי פיפא דקתני דיברה עדיין מותרת לביתה ואי פירוש דדיבור דמתניתין סתירה אמאי מותרת אלא דיבור ממש הוא ולפי הירושלמי משמע דבעי לתרוצי דדיבור דריש סתירה אלא דנקט לשון נקי והכי איתא התם סוף דבר שתדבר עמו הא אם נסתרה עמו ולא דברה אין סתירה כלום פירוש בתמיה דבורה אתא מימר לך אפי' דברה עמו ולא נסתרה עדיין מותרת לביתה לשון נקי הוא מתני' פי' דיבור דריש לשון נקי מיהו דסיפא אית לן למימר על כרחך דיבור ממש:

לאחר ולא ליבם. אין להקשות מפרק האשה שנפלו לה נכסים (כתובות דף פח.) בשמעתין דשומרת יבם דפריך התם והא בעינן לכשתנשאי לאחר תנאי מה שכתוב ליבי אמר רב אשי יבם כמו אחר דמי דלענין לשון תנאי נ"ד שויה כאחר אבל באחר דקרא אין האמ בכלל והכי נמי משמע בפרק אין מקדישין (ערכין דף כה:) דקתני אם מכר את השדה לאיש אחר לאחר ולא לבן אז איזו אצל לאחר ולא לאח כשהוא אומר איש הרי אח אמור הא מה אני מקיים לאחר לאחר ולא לבן דמשמע טעמא דכתיב איש הא לאו הכי לא הוי אח בכלל אחר וכ"ש גבי יבם דבא מכח נשואי אחיו דלאו אחר הוא והכי אמרינן נמי בפ"ק דקידושין (דף יג:) אמר קרא פן ימות במלחמה ואיש אחר יקחנה מתקיף לה רב שישא ברב דרב אידי אימא מאן אחר יבם ומשני דיבם לא מקרי אחר ד) אבל קשיא מפרק האומר (קידושין דף סז:) דנפקא לן מהכא בפרק האומר דלא תפסי קדושין באחות אשה אימר דאיצטריך קרא דוקא ליבם (ג"ב) משום דרמיא עליה ליבומי כדאמרי' בשמעתין ואכתי אחות אשה מנלן ועוד תקשה דהכא אע"ג דכתיב איש אחר ממעטינן יבם ובערכין מרבינן יבם מאיש וממעטינן בן מאחר וא"ת מאיש ממעטינהו בפ' האומר (ג"ז שם) קרובים ומלאחר יבם סוף סוף ואיש אחר יקחנה מאי דרשת ביה: **לאחר ולא ליבם.** אי קשיא והא האי קרא בסוטה ודאי ע"י עדים כתיב דילפינן דבר דבר מממון בסוף מסכת גיטין (דף נ.) וסוטה ודאי אמר בפ"ק דיבמות (דף יח:) דפטורה בלא חליצה משום דכתיב בה טומאה בעריות תרין דלאחר לא איצטריך למיכתב אלא ליצלת משום סתירה כיון דנפקא לן בסוטה ודאית טומאה דכתיב בה: **אילו** איתיה לבעל מי לא בעיא גט. הקשה רבי בשם ר' אברהם בר מרדכי ז"ל והא סוטה ודאית ואילונית היכא דהכיר בה ואשת סריס דבעו גט מבעל היכא דאיתיה ואפ"ה פטורות מיבם בלא חליצה ויש לתרץ סוטה ודאית לא דמיא להכא (ד) כיון דטומאה סתם הרי היא בערוה גמורה דגזירת הכתוב הוא דפטורות ואשת סריס ואיילונית היכא דאיתיה לבעל שרו ליה ואפ"ה אימעוטו בפ"ק דיבמות ו) מדין יבום דלא צריך בהו כלל אבל סוטה אפילו לא אימעוטו אלא גבי איסורא דבעל וקמשמע לן קרא כיון דבא מכח נשואי אחיו הרי הוא במקום בעל דאסורה לו ליבם אבל חליצה בעיא:

דלא ליסתריה לביתיה ואת אמרת תתייבם נמי יבומי. רבינו חננאל הטעים דבריו ופירש ורחמנא אמר אשר לא יבנה לבנות ולא לסתור:

מי

[1] ולשאת ולספחת [6] ואין שאת אלא לשון גבוה שנא' [2] ועל [כל] ההרים הרמים ועל [כל] הגבעות הנשאות ואין ספחת אלא טפילה שנאמר [3] ספחני נא אל אחת הכהונות לאכל פת לחם [4] א"ר יהושע בן לוי בא וראה כמה גדולים נמוכי הרוח לפני הקב"ה שבשעה שבית המקדש קיים אדם מקריב עולה שכר עולה בידו מנחה שכר מנחה בידו אבל מי שדעתו שפלה מעלה עליו הכתוב כאילו הקריב כל הקרבנות כולם שנאמר [4] זבחי אלהים רוח נשברה ולא עוד אלא שאין תפלתו נמאסת שנאמר [4] לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה [5] ואמר ריב"ל [8] כל השם אורחותיו בעולם הזה זוכה ורואה בישועתו של הקב"ה שנאמר [5] ושם דרך אראנו בישע אלהים אל תקרי [6] ושם אלא ושם דרך: [כיצד מקנא לה כו']: הא גופא קשיא אמרת אמר לה בפני שנים אל תדברי עם איש פלוני זה אלמא דבור סתירה הוא והדר תני דיברה עמו עדיין מותרת לביתה ומותרת לאכול בתרומה אלמא דבור לא כלום הוא אמר אביי [2] הכי קאמר אל תדברי ודברה אל תדברי ונסתרה [7] (ולא כלום) אל תסתרי ודברה עמו עדיין מותרת לביתה ומותרת לאכול בתרומה נכנסה עמו לבית הסתר ושהתה כדי טומאה אסורה לביתה ואסורה לאכול בתרומה: ואם מת חולצת: אמאי תתייבם נמי יבומי אמר רב יוסף אמר קרא [9] ויצאה מביתו והלכה והיתה לאיש אחר לאיש אחר ולא ליבם א"ל אביי אלא מעתה חליצה נמי לא תיבעי א"ל אילו איתיה לבעל מי לא בעיא גט השתא נמי תיבעי חליצה ואית דאמרי אמר רב יוסף רחמנא אמר ויצאה מביתו והלכה והיתה לאיש אחר דלא ליסתריה לביתיה ואת אמרת תתייבם נמי יבומי אמר ליה אביי אלא מעתה לאחר לא תינשא דלא תיסתריה לביתיה אמר ליה

מי

עין משפט נר מצוה

כב א מיי' פ"ח מהל' דעות הלכה ד:

כג ב מיי' פ"ח מהל' סוטה הלכה ד ה סמג עשין נו טוש"ע אה"ע סי' קנח סעיף ו:

תורה אור השלם

1. ולשאת ולספחת ולבהרת: ויקרא יד נו
2. ועל כל ההרים ועל כל הגבעות הנשאות: ישעיהו ב יד
3. והיה כל הנותר בביתך יבוא להשתחות לו לאגורת כסף וככר לחם ואמר ספחני נא אל אחת הכהנות לאכל פת לחם: שמואל א ב לו
4. זבחי אלהים רוח נשברה לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה: תהלים נא יט
5. זבח תודה יכבדנני ושם דרך אראנו בישע אלהים: תהלים נ כג
6. ויצאה מביתו והלכה והיתה לאיש אחר: דברים כד ב

הגהות הב"ח

(א) גם' אל תקרי ושם. נ"ב ושם בפי"ן כמו מי שם פה לאדם פירושו שם דלכי בדרכי השם אל תקרי ושם בפי"ן אלא בשי"ן מענין שומת ב"ד: (ב) רש"י ד"ה ספחני וכו' גא (בגבולתא) תו"מ וב"ב ס"א בגזירת: (ג) תוס' ד"ה לאחר וכו' דוקא לינם כדאמרי' בשמעתין כל"ל ותיבות משום דרמיא עליה ליבומי נמחק: (ד) ד"ה אילו וכו' לא דמיא להכא דכיון דטומאה כתיב בה הרי היא בערוה גמורה וגזירת וכו' ופ"ה אימעוטו בפרשת יבמין מדין:

מוסף רש"י

זבחי. לשון רבים משמע (סנהדרין חג:). **לא תבזה.** אין דרכך לבזותו (שם). **כל השם אורחותיו.** ממחשב הפסד מצוה כנגד שכרה ושכר עבירה כנגד הפסידה, ושם כמו שמין (מו"ק ה:).

א) [שבועות ו:], ב) פנהדרין מג: ע"ש, ג) מ"ק ה., ד) ס"ל ל"ג, ה) כפול הוא במתני', ו) [דברים כד], ז) [דף ג:], ח) [ועיין תוס' קידושין יג: ד"ה מלא ותוס' מכות פא. ד"ה יבם], ט) עי' רש"ל, י) [דף יב. וכל.].

מי קא רמינן עליה. למינסבה בעל כרחיה דאילו ליכס אמרינן ליה מצות יבום קודמת למצות חליצה אבל בהא אסור למימר ליה וממילא אשמועינן קרא דאסור ליבמה ללא שייך בה יבום והוא כאשת אח שלא במקום מצוה: הכאסור קראו אחר. למי שנושאה ואת אמרת מתיבס ותרמי עליה בעל כרחיה: נישאת לאחר. שגרשה ראשון שמצא בה ערות דבר וניסת כו' לא תתיבס דהשתא נמי אחר הוא ואין (כ) בן זוגו של ראשון אס ישאנה וקרמית כ) לזה עליה במצות יבום: גביה דהאי. אחר אחיו של זה: כשם טוב הוה קיימא. ואיכא למימר הדרה בה ואין קרוי אחר אלא הנושאה מתוך אלמנות או גירושין על מי שקלקלה תחתיו: רבא אמר. האי דקתני מתייתין ולא מתייבמת ק"ו דאס נאסרת בסתירה זו במותר לה בבעלה שהיה מותר לה ונתקלקלו עכשיו הניאושין ליאסר עליו: כאסור לה. דהיינו יכמה שהוא אסור לה בחיי בעלה לא כל שכן שנאסרו בשואי הראשון שלא להתייבס מכח אותן הניאושין: שקדש את האלמנה. שהיא אסורה עליו: לא תתיבס. מכח ק"ו זה אס נאסרה כו'. ולקמן מפרש מאי נאסרה ומאי מותר לה הלא אסור היה מתחילתו: אלא. הכי פריך אשת כהן שנאנסה ונאסרה עליו דאשת כהן אסורה אפילו באונס אבל אשת ישראל מותרת לכתיב (במדבר ה) והיא לא נתפשה הא נתפשה מותרת ומדכתיב והיא מיעוטא הוא ומשמע דיש אחרת שאפילו נתפשה אסורה: ויש לו אחיו. מאביו והוא חלל שנולד לאביו מן הגרושה ונתחלל מן הכהונה ומותר בנשיס הפסולות לכהונה דכתיב בכהנים הנושאין פסולות ולא יחלל זרעו (ויקרא כא) אלמא זרעו חלל: לא תתיבס. מק"ו זה אס נאסרה בבעילה זו לבעלה שהיה מותר לה ביבמה האסור לה באותה שעה לא כ"ש שנאסרו עליו ניאושי אחיו שלא ליבמה מכח נשואין: ליבא איסורא. ואלא הוא היתר גמור ואין זה ק"ו. אבל בזיבמה ברגלו שהבעל והיבס שוין באיסור זה אס היתה תחתיו הוי ק"ו שהרי ממתה ניאושין הראשונים היא נזקקת ליבום ואס על הבעל נתקלקלה ק"ו ליבס: מתני' לאכול בתרומה. א) אס הוא כהן: ושבעלה בא עליה בדרך. דשוב אין המים בודקין אותה כדלקמן (דף כח.) ונקה האיש מעון) בזמן שהאיש מנוקה שלא בא עליה מאחר שנאסרה עליו אז האשה הרוח תשא את עונה אין המים מנוקה מעון אין המים בודקין את אשתו: גמ' ואנהר לן עיינין. הבינא לנו ראיה לדבריו ממתניתין: סוטה שיש לה עדים במדינת היס. שלא שנטמאה מזה: ועד אין בה. אע"ג דדרשינן לעיל [ב:] לעד אחד נאמן בסוטה ולסוטה ודאית שלא תשתה עוד אין מקרא יולא מידי פשוטו ודרשינן ליה נמי הכי ועד אין בה הוא לאמר והבא האיש את אשתו ולא הפרשה הא יש בה עד אין המים בודקין אותה ואנהר לן עיינין ממתני' הביא לנו ראיה לדבריו ממתני' דאע"ג דהביא מן המקרא מ"מ קרא אינו ראיה כל כך דהא דרשינינה לעיל לסוטה ודאית ויש בה עד אחד לפנינו ולמד שלא תשתה ל"ה. אילימא מקמיה דתשתה זונה היא פ"ה פשיטא דאסורה בתרומה דהא תני לה האומרת טמאה אני ולא נהירא דא"כ הו"ל למפרך הא תנא ליה ברישא. אלא נ"ל זונה היא וקי"ל דזונה אסורה לאכול בתרומה כיון שנבעלה בעילת זנות כדאמרי' בפ' ר' יוחסין תנא אלמנה וגרושה וחללה זונה בזמן שהן כסדר חייב על כל אחת ואחת וקאמר דההוא תנא אית ליה איסור מוסיף אבל איפכא כמו זונה וחללה וגרושה ואלמנה אינו חייב אלא אחת דאין כאן איסור מוסיף ואמאי לא כיון דאינה מותרת לאכול בתרומה אלא ש"מ דאסורה. וה"נ אמרי' לקמן פ' כשם תרומה נמי לא תיבעי שהרי עשאה ספק

מי קא רמינן לה עליה בעל כרחיה ואיכא דאמרי אמר רב יוסף) הכתוב קראו אחר) שאין (ו) בן זוגו של ראשון שזה הוציא רשעה מביתו וזה הכנים רשעה לתוך ביתו ואת אמרת תתיבם נמי יבומי אמר ליה אביי אלא מעתה נשאת לאחר ומת בלא בנים לא תתיבם דהכתוב קראו אחר גביה דהאי מיהא בשם טוב הוה קיימא רבא אמר) ק"ו אם נאסרה במותר לה באסור לה לא כל שכן אמר ליה אביי אלא מעתה כ"ג שקידש את האלמנה ומת ויש לו אח כהן הדיוט לא תתיבם אם נאסרה במותר לה באסור לה לא כל שכן) אונס בישראל מישרא שרי וגבי דהאי) (מיהא) ליכא איסורא: מתני') ואלו אסורות מלאכול בתרומה האומרת טמאה אני לך ושבאו עדים שהיא טמאה והאומרת איני שותה ושבעלה אינו רוצה להשקותה) ושבעלה בא עליה בדרך: גמ') אמר רב עמרם הא מילתא אמר לן רב ששת ואנהר לן עיינין ממתניתין סוטה שיש לה עדים במדינת הים אין המים בודקין אותה מ"ט דאמר קרא) ונסתרה והיא נטמאה ועד אין בה) דליכא דידע בה לאפוקי הא דהא איכא דידע בה ואנהר לן עיינין ממתני' דקתני ושבאו לה עדים שהיא טמאה דאתו עדים אימת אי נימא מקמי דתשתי) זונה היא אלא לבתר דשתאי אי אמרת בשלמא אין המים בודקין אותה שפיר אלא אי אמרת מים בודקין אותה תיגלי מילתא למפרע דסהדי שקרי נינהו אמר ליה רב יוסף לעולם אימא לך מים בודקין אותה והא אימור זכות תולה לה במאי קמיפלגי במתנוונה דרבי) דתנן רבי אומר זכות תולה במים המרים ואינה יולדת ואינה משבחת אלא מתנוונה והולכת לסוף שהיא מתה באותה מיתה רב ששת סבר בין לרבי ובין לרבנן הויא מתנוונה ורב יוסף סבר לרבי הויא מתנוונה לרבנן לא הויא מתנוונה מתיב רב שימי בר אשי) ר' שמעון אומר אין זכות תולה במים המרים ואם אתה אומר זכות תולה במים המרים) מדחה אתה את המים בפני כל הנשים השותות ואתה מוציא שם רע על הטהורות ששתו והן אומרים טמאות היו אלא שתלה להן זכות ואם איתא יש לה עדים במדינת הים נמי אתה מוציא שם רע על הטהורות ששתו והן אומרים טמאות היו אלא שיש להן עדים במדינת הים לר' שמעון קאמרת לר' שמעון מדזכות לא תליא עדים נמי לא תלו מתיב) רב) ואלו שמנחותיהן נשרפות האומרת

מי קא רמינן לה עליה בעל כרחיה. הכא הוה מצי למיפרך כדפריך לבסוף דלמר אלא מעתה נשאת לאחר ומת בלא בנים לא תתיבס דלא נתפרשה בגלגלא: אשת כהן שנאנסה. וא"ת אמאי לא תני לה בפרק יש מותרות (יבמות דף פד.). גבי אסורות לבעליהן ומותרות ליבמיהן יש לומר הא תני ליה חייבי לאוין חו מחייבי לאוין כדאמר בפרק הבא על יבמתו (שם דף עו:) הכל היו בכלל אחרי אשר הוטמאה וגו' והכי מתרץ התם דפריך מפלוגא דבא) אבל יש לתמוה אמאי לא פריך הכא ישראל שנאנס כהנה ונעשה פלוגא דבא ויש לו אח כהן דדמי למתני' מאי הוי ליה לתרוצי):

האומרת טמאה אני לך.

מי קשיא בשלהי מס' נדרים (דף 5:) דפליגי רבה ורב ששת בהאומרת טמאה אני לך דרב ששת אומר אוכלת בתרומה וכו' תריץ הכא כמיירי אחר קינוי וסתיר דרגלים לדבר אפילו רב ששת מודה והכי מפרש לה בירושלמי:

ושבאו לה עדים ואמרו שנטמאה.

מספקא לרבי אי דוקא נקט עדים שנים אבל עד אחד לא מהימן דמוקמינן ליה בגמרא דמיירי לאחר ששתתה דדוקא קודם ששתתה האמינה תורה לעד אחד ורב ששת דאמר בגמרא סוטה שיש לה עדים במדינת הים דאין המים בודקין אותה דוקא עדים נקט ולא עד א' או דילמא כיון דהאמינה תורה לעד אחד אחר קינוי וסתירה ליכא מילוק בין אחד לשנים מיהו מסתברא דה"ה לעד אחד כדעולא דאמר בפרק (ד) מי) שאמר (לקמן דף לא:) כל מקום שהאמינה תורה עד אחד הרי כאן שנים: אם אתה אומר זכות תולה מדחה אתה את המים. וא"ת לרב ששת דאמר בין לרבי בין לרבנן מתנוונה א"כ אהיכא קאי ר"ש דאמר מדחה אתה והלא יראו דמתנוונת והיאך יוכלו להוציא שם רע על הטהורות ששתו כשלא יתנוונו יש לומר הנשים העומדות משום ייסור ולא יהא ניכר לאנתר כשעומדת בעזרה נתנוונה יוציאו שם רע (ה) והבועל יגיד להם שקלקל עמה ולא ידעי שזו מתנוונת אי נמי לא יתלו נוונוה במים המרים וכן היא לא תתלה במים המרים אלא נחולי אחר:

כי

רב שימי בר אשי) ר' שמעון אומר אין זכות תולה במים המרים ואם אתה אומר זכות תולה במים המרים) מדחה אתה את המים בפני כל הנשים השותות ואתה מוציא שם רע על הטהורות ששתו והן אומרים טמאות היו אלא שתלה להן זכות ואם איתא יש לה עדים במדינת הים נמי אתה מוציא שם רע על הטהורות ששתו והן אומרים טמאות היו אלא שיש להן עדים במדינת הים לר' שמעון קאמרת לר' שמעון מדזכות לא תליא עדים נמי לא תלו מתיב) רב) ואלו שמנחותיהן נשרפות האומרת

[ג:] לעד אחד נאמן בסוטה ולסוטה ודאית שלא תשתה עוד אין מקרא יולא מידי פשוטו ודרשינן ליה נמי הכי ועד אין בה הוא לאמר והבא האיש את אשתו ולא הפרשה הא יש בה עד אין המים בודקין אותה: ואנהרינהו לעיינין. משום דקרא לאו ראיה הוא כל כך דהא דרשינה לסוטה ודאית שיש בה עד אחד לפנינו ולמד שלא תשתה: זונה היא. ופשיטא דאסורה בתרומה (ג) דהא תנא ליה האומרת טמאה אני: אלא לבסר דשפלי. ואינו צריך לאשמועינן דלא מחזקינן להו כשקרי על אשר לא בדקוה המים: שפיר. ומשום הכי לא מחזקי' להו כשקרי דמשום דהוו ידעי בה לא בדקי לה מיא: זכות תליא לה. דאמר לקמן (דף כ.) זכות תולה במים המרים: וקמיפלגי. רב ששת ורב יוסף: במתנוונה. דקאמר לקמן (דף כב:) גבי אשה שתלה לה זכות: זכות תולה. שלא יבנה בטנה מיד אבל אינה יולדת לעולם ואינה משבחת: אלא מתנוונה והולכת. מכחשת והולכת: באותה מיתה. נגוי בטנה ונפול ירך: רב ששת סבר. לא פליגי רבנן עליה דרבי אלא שסוף שהיא מתה באותה מיתה לאחר אבל במתנוונה לא איפלוג דכל מי שזכות תולה לה מנוונה היא וזו הואיל ולא נתנוונה לא תלה לה זכות אלא שאינה רואה ליולדת כלל משום עדים: ורב יוסף סבר. רואה ליולדת היא אלא זכות תולה לה ומי משום דלא נתנוונה הא מני רבנן היא דאמור לקמן [כ.] זכות תולה לה דקסברי לא הויא מתנוונה כלל: מדחה אתה) כל המים בפני הנשים. שלא יהו ירלות מהם להודות שהיא טמאה ולא יאמר שם הקדוש על המים: ואי איתא. דיש לה עדים לא מיבדקה השתא נמי על ידי זו נמי איכא לעז על הטהורות ששתו כו': מדזכות לא תליא. משום הכי טעמא דמיים הוא לעז על הטהורות עדים נמי לא תלו: שמנחותיהן נשרפות. מנחות קנאות שלה עשירית האיפה קמח שעוריס נשרפות למטה על בית הדשן שאינן ראויות ליקרב ולא לפדות ולינא לחולין: האומרת

[ג:] נעיטין ל:), ב) [יבמות יח:), ג) רש"ל מ"ז, ד) לקמן כד., ה) עיין ביבמות מד: בתוס' ד"ה הכא, ו) לקמן כב:, ז) ג"ז שם וש"נ, ח) [נכ"מ: מלהקה], ט) ס"מ רבא, י) ג"ז שם, כ) ל"ל לה יעב"ן, ל) [במדבר ה], מ) ל"מ לא, נ) [שוב על זה מתני תוס' יבמות פד: ד"ה שייר], ס) [ל"ל שקיל].

תורה אור השלם

1. וְשָׁכַב אִישׁ אֹתָהּ שִׁכְבַת זָרַע וְנֶעְלַם מֵעֵינֵי אִישָׁהּ וְנִסְתְּרָה וְהִיא נִטְמָאָה וְעֵד אֵין בָּהּ וְהִוא לֹא נִתְפָּשָׂה:

במדבר ה יג

הגהות הב"ח

(א) נב' שאין זה כן וגו': (ב) רש"י ד"ה ניפלת וכו' ואין זה כן וגו': (ג) ר"ה זונה היא וכו' דהא תנא ליה. נ"ב ע"פ המולן דף מ"ד במ"ש התוס' בד"ה הכא נמי: (ד) תוס' ד"ה ושבאו וכו' כדעולא דאמר בפ' האשה רבה כל מקום: (ה) ר"ה אם וכו' דהבועל יגיד:

גליון הש"ס

גמ' אמר רב עמרם הא מילתא. יבמות דף נו ע"א: תוס' ד"ה אשת כהן וכו'. אבל יש לתמוה. עיין יבמות פד ע"ב תוס' ד"ה שייר:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) רש"י ד"ה לאכול בתרומה אם הוא כהן. עי' בפירוש הר"ב ועי' תו"ט ד"ה עמקה וכו' וכמ"ש עליו הרמ"ז ותכין סוד רש"י ודו"ק:

תוספות שאנץ

מתני' אלו אסורות לאכול בתרומה. פי' אם היא אשת כהן האומרת טמאה אני לך וה"ה דאסורה לבעלה וכדתנן אמרה טמאה אני שוברת כתובתה ויוצאה ולא דמי לההיא דתנן בפ' בתרא דנדרים בראשונה היו אומרים שלשה נשים יוצאות ונוטלות כתובה האומרת טמאה אני לך. השמי' ביני לבינך נטולה אני מן היהודים חזרו לומר האומרת טמאה אני לך תביא ראיה לדבריה ראינה אסורה לבעלה דלמא נתנה עיניה באחר והכא לא חיישינן דשמא עיניה נתנה באחר. וי"ל דהיינו טעמא דהכא איכא רגלים בדבר שהרי קינא לה ונסתרה וליכא למיחש דשמא עיניה נתנה באחר ומ"ה כשאמרה טמאה אני נאמנת אבל התם ליכא רגלים לדבר וכשאומרת טמאה אני היא משקרת ושמא עיניה נתנה באחר ומהאי טעמא ניחא שפיר הא דקאמר התם בתר הכי דאמרה טמאה אני אוכלת בתרומה שלא תוציא לעז על בניה והכא קאמר דאסורה לאכול בתרומה בכל ענין דמשמע בין יש להם בנים בין אין להם אלא לאו משום דכאן שהיא ספק סוטה ואיכא רגלים לדבר שהרי קינא לה ונסתרה ריש בה חששא בכך ולכך היא נאמנת ואינה אוכלת בתרומה אבל התם ליכא רגלים לדבר. וכן נראה מתוך הירושלמי דקאמר התם על הך משנה מתני'

כד א מיי' פ"ו מהלכות גירושין הלכה כב סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סימן קיט סעיף ה:

כה ב מיי' פי"ח מהלי' איסורי ביאה הל' מ ופכ"ד מהל' מלכים הל' יז סמג לאוין קכא ועשין מה טוש"ע אה"ע סימן ו סעיף יא:

כו ג מיי' פ"ח מהלכות תרומות הלכה טו:

כז ד מיי' פ"ג מהלי' סוטה הלכה כג:

תוס' שאנץ (המשך)

לא בהך משנה ראשונה דתנינן תמן בראשונה היו אומרים ג' נשים יוצאות ונוטלות כתובה האומרת טמאה אני ומשני א"ר יהודה א"ר בון אפילו תימא כמשנה אחרונה ושאני הכא דאיכא רגלים לדבר. ומשמע דה"פ מתני' דקאמר שוברת כתובתה ויוצאה לא אתיא כמשנה ראשונה דהתם אמר דנטלת כתובתה ומשני ר' בון אפי' תימא כמשנה אחרונה דקאמר התם דאינה אסורה לאכול בתרומה ואם תיקשי מכלתין דקאמר דאסורה לאכול בתרומה שאני התם דרגלים יש לדבר שהרי קינא לה ונסתרה. עי"ל דהא דקאמר התם דמותרת לאכול בתרומה היינו לרב ששת משום דמיירי באונסין דאשת כהן דלא שכיחי אבל הכא מיירי ברצון דכיון שקינא לה ונסתרה א"כ נבעלת ברצון ומ"ה אמרי' דאסורה לאכול בתרומה. ושבעלה בא עליה בדרך פי' דשוב אין המים בודקין אותה כדאמרי' ונקה האיש מעון שלא בא עליה לאחר שנאסרה לו האשה ההיא תשא את עונה אין האיש מנוקה מעון אין המים בודקין את אשתו: גמ' ואנהר לן עיינין ממתני' סוטה שיש לה עדים במדינת הים אין המים בודקין אותה דאמר קרא ועד אין בה דאע"ג דדרשי' לעיל דעד א' נאמן בסוטה ולסוטה ודאית שלא תשתה עוד מ"מ אין המקרא יוצא מידי פשוטו. ודרשי' ליה נמי הכי ועד אין בה הוא דאמר והבא האיש את אשתו וכל הפרשה הא יש בה עד אין המים בודקין אותה ואנהר לן עיינין ממתני' הביא לנו ראיה לדבריו ממתני' דאע"ג דהביא מן המקרא מ"מ קרא אינו ראיה כל כך דהא דרשינה לעיל לסוטה ודאית ויש בה עד אחד לפנינו ולמד שלא תשתה ל"ה. אילימא מקמיה דתשתה זונה היא פ"ה פשיטא דאסורה בתרומה דהא תני לה האומרת טמאה אני ולא נהירא דא"כ הו"ל למפרך הא תנא ליה ברישא. אלא נ"ל זונה היא וקי"ל דזונה אסורה לאכול בתרומה כיון שנבעלה בעילת זנות כדאמרי' בפ' ר' יוחסין תנא אלמנה וגרושה וחללה זונה בזמן שהן כסדר חייב על כל אחת ואחת וקאמר דההוא תנא אית ליה איסור מוסיף אבל איפכא כמו זונה וחללה וגרושה ואלמנה אינו חייב אלא אחת דאין כאן איסור מוסיף ואמאי לא כיון דאינה מותרת לאכול בתרומה אלא ש"מ דאסורה. וה"נ אמרי' לקמן פ' כשם תרומה נמי לא תיבעי שהרי עשאה ספק

וה"נ אמרי' בפרק החולין: תיגלאי מילתא למפרע דשהדי שקרי נינהו. הק' הר"מ מפונטיידא לר"ת לעולם אימא לך דלאו